

1. Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

1.1. Keele- ja kirjanduspädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, see tähendab suutlikkus mõista eakohaseid ilukirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust; keeleteadlikkus ja oskus end vastavalt suhtlussituatsioonile ja keelekasutuseesmärkidele nii suuliselt kui ka kirjalikult väljendada; arusaamine, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks.

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi olulise osana;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja saavutab õigekirjaoskuse;
- 4) väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- 6) kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid ning suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 7) väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahvuslikku pärimuskultuuri kui ka kodumaa kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust;
- 8) loeb eakohast väärtkirjandust, kujundades kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastades mõtte- ja tundemaailma;
- 9) tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab selle kunstilisi väärtusi;
- 10) suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) oskab õppida, hangib teavet eri allikatest ning kasutab sõna- ja käsiraamatuid.

1.2. Kooli eripära toetamine ainevaldkonna õppeainetes

Kooli eripära	Üritused, mis toovad kooli eripära esile
Tervisedendus	Tervise telemalised plakadid, kuulutused
Keskkonnaõpetus	Suvine looduslaager, keskkonnaprojektid, projektipäevad, näitused, õppekäigud ja -reisid, õpitoad, huvitavad esinejad.
Kool kui piirkonna süda	Ühisüritused Esku Külaseltsiga, laste esinemised
Austus emakeele ja kultuuri vastu	Emakeelepäev, teatrikülastused, huvitavad esinejad, õpitoad, perepäevad, õppereisid.
Paikkonna ajalugu	Muistendid piirkonna külade kohta, referaatide/uurimuste koostamine paikkonna arengusse panustanud inimeste elulugude kogumine, ettekanded.

1.3. Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

Ainevaldkonna õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.–6. klassini ja kirjandust 5.–6. klassini.

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine klassiti:

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

Õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Kokku
Eesti keel	7	7	6	5	4	3	32
Kirjandus					2	2	4

1.4. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldusi.

Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut. Ainevaldkonna õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja. Ainevaldkonna õppeained toetavad ka õpilase identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

1.–4. klassini on eesti keel õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine.

Kirjandustundides kujundatakse õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimeid ning kõlbelis-emotsionaalset arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilisi ning teist liiki tekste. Ainevaldkonna õppeainete koostöös omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuuldot ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetilisel, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema

1.5. Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Jrk nr	Üldpädevused	Arendatakse eesti keele ja kirjanduse õpetamisel
1.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade	Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujundamisel ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

	ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdiskultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid.	kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.
2.	Sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ning järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.	Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetilisel ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.
3.	Enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.	Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitlevate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.
4.	Õpipädevus – suutlikkus organiseerida õpikeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi.	Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
5.	Suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, viisakalt ja asjakohaselt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.	Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.
6.	Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus - suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid koolis ja igapäevaelus;	Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

	suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmis-vahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.	diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.
7.	Ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevus-valdkondades; näha probleeme ja neis peitu-vaid võimalusi; seada eesmärgid, koostada plaane ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske.	Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandus-tekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
8.	Digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ja hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutades probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digi-keskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.	Loovtööde koostamine ja esitlemine; kuulamisülesannete kuulamine; õigekeelsussõnaraamatu, seletatava sõnaraamatu, sünonüümi- ja antonüümisõnastiku kasutamine; Vikipeedia kasutamine; lühi-uurimistööde koostamine elektrooniliselt; info otsimine internetist; erinevate digiõpikeskkondade kasutamine; referaatide ja esitluste koostamine erinevate vahenditega ja videokeskkondade kasutamine; netiketi õpetamine; e- kirja koostamine; kuuldemängu kuulamine; tutvumine veebiajalehtedega; e-raamatu kasutamine; õppevideote vaatamine; e- külalistund.

1.6. Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitma neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

Võõrkeeled. Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Matemaatika õppetextide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamist, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

Loodusained. Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaalseid õppides omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelus probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme; ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.

Kunstiained. Kunstiainetes õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist.

Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiopetajaga. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest.

Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasnemise võimalusi ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegset tehnoloogiat oma õpi-, töö- ka suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

1.7. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Jrk nr	Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivat teemat	Õpitulemuste ja õppesisu kavandamisel
1.	Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine –	Rollimängude, tekstide käsitlemise,

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

	taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.	arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpi-laste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõttesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhatakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.
2.	Keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.	Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.
3.	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhi-mõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.	Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.
4.	Kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.	Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmised oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.
5.	Teabekeskkond – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.	Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloome eelduseks.
6.	Tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse	Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

	õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.	teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.
7.	Tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.	Teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis. Toiduretseptide koostamine. Praktilised koolitused (esmaabi, jalgrattaohutus jm).
8.	Väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.	Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja üldinimlikke põhimõtteid. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimis-väärsete tegude ja hoiakute vastu.

1.8. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaines seatud eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õppesisust ning toetatakse lõimingat teiste õppeainete ja põhiteemadega;
- 2) taotletakse, et õpilaste õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ja jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt, nii et jääb piisavalt aega ka puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 3) võimaldatakse õpilastel õppida üksi ja koos teistega (paaris- ja rühmatööd), et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutusega õppida;
- 5) kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid;
- 6) kasutatakse mitmekesisist õppemetoodikat, sealhulgas aktiivõpet (rollimäng, loovtöö, arutelu, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, omaloomingu esitamine jne);
- 7) laiendatakse traditsioonilist õpikeskkonda (arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu, ettevõtte, loodus jne);
- 8) rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, loomekonkursid, konkurssideks valmistumine, projektõpe jne), pidades oluliseks sotsiaalse kompetentsuse saavutamist;
- 9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid.

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

Õppeekskursioonid planeerib aineõpetaja õppeaasta alguses oma töökavas.

Valik õppekäike ja -ekskursioone: raamatukogutunnid, kohtumine kirjanikuga, kohtumised (aja)kirjanikega, teatri ühiskülastused.

Õppekäik Põltsamaale ajalehe Vali Uudised toimetusse ja trükikotta.

Palamuse O. Lutsu kihelkonnamuuseumi programmid.

1.9. Hindamise alused

Ainekavas on kirjeldatud õpitulemused õppeaines kooliastmete kaupa kahel tasandil: üldised õpitulemused õpetamise eesmärkidena ja õpitulemused osaoskuste raames. Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hoiakutele (nt huviatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid.

Eesti keel

1) I kooliastmes hinnatakse õpilase

- suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
- lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
- kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet

2) II kooliastmes hinnatakse õpilase

- suulist ja kirjalikku suhtlust;
- tekstide vastuvõttu;
- tekstiloomet;
- tekstide õigekeelsust.

Eesti keele õppimise tulemusi kokku võtva hindamise vormiks võib olla kompleksne töö.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. klassist.

1) II kooliastmes hinnatakse õpilase

- teoste lugemist ja tutvustamist;
- jutustamist;
- tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist;
- teksti esitust ja omaloomingut.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguluste tööde puhul võib lisahindega tunnustada esteetilist aspekti.

3) Hindamisel ja hindamismeetodite valikul arvestab õpetaja õpilase arengu ja eripäraga.

4) Õpiabi saavate õpilaste kirjalike tööde hindamisel rakendab õpetaja diferentseeritud hindamise põhimõtteid.

1.9.1. Hindamise vormid ja kriteeriumid

Lugemis- ja jutustamisoskuse hindamine

1) I kooliastmes arvestab õpetaja hindamisel:

- a) lugemises õpitud ja õppimata teksti, luuletuse esitamist;
- b) tööd lugemispalaga (pala analüüsimine, tegelaste iseloomustamine, peamõtte esiletoomine, järelduste tegemine, kavastamine, jutustamine, töö sõnavaraga, loovad tööd lugemispala juurde jne);
- c) klassivälise lektüüri tundmist.

2) II kooliastmes arvestab õpetaja hindamisel:

- a) lugemises ladusust ja veatust ning selget ja õiget intonatsiooni;
- b) erisuguste tekstide lugemist: ilukirjandus, õppetekst, aimetekst, sõnumid, teated;
- c) eakohaste tabelite, skeemide, plaanide lugemist ja nende põhjal ülesannete täitmist;

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- d) tekstis sisalduva informatsiooni mõistmist;
- e) ülesannete täitmist loetud teksti põhjal: küsimuste esitamine loetu kohta ja küsimustele vastamine, lünkade täitmine jms;
- f) teksti teema ja peamõtte leidmist (4. - 6. klass);
- g) tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmist.

Suulise hindamise kriteeriumid

I kooliaste	II kooliaste
Hinne on „5“, kui õpilane 1) loeb teksti ladusalt, vigadeta, teadlikult ja ilmekalt, kui lugemiskiirus (olenedes klassist ja õpilase individuaalsetest iseärasustest) vastab kõnekeele tempole; 2) oskab anda hinnangu sündmuste kohta tekstis, intonatsiooniga edastada tegelaste mõtteid ja tundeid (2. – 4. klass); 3) jutustab õigesti, loogiliselt ja sõnavaralt mitmekesiselt; 4) oskab pealkirjastada teksti erinevaid osi (2. – 4. klass); 5) oskab lugeda luuletust ilmekalt peast; 6) täidab täielikult antud klassi klassivälise lugemise suhtes esitatud nõuded.	Hinne on „5“, kui õpilane 1) loeb teksti ladusalt, veatult, ilmekalt; 2) saab aru teksti, sh tarbeteksti sisust ja peamõttest; 3) oskab määrata teksti liiki; 4) lahendab teksti põhjal antud ülesanded iseseisvalt ja õigesti; 5) oskab teksti liigendada, lõike pealkirjastada; 6) oskab leida sünonüüme, neid tekstis kasutada; 7) oskab kasutada koolisõnastikke ja teisi teatmeteoseid.
Hinne on „4“, kui õpilane 1) loeb teadlikult, kui lugemine on küllalt ladus ja ilmekas, kuid teeb 1 – 2 viga; 2) jutustab sisult õigesti, ladusalt, selgesti väljendatud mõttega, kuid esineb ebatäpsusi pala sisu edasiandmisel, puudusi sõnade valikus vms; 3) oskab kokkuvõtlikult ja valikuliselt jutustada (2. – 4. klass); 4) luuletuse esitamisel vahetab sõnu, kuid parandab ise; 5) täidab põhiliselt antud klassi klassivälise lugemise suhtes esitatud nõudeid, kuid esineb mõningaid puudujääke raamatute pealkirjade ja nende sisu täpsuses.	Hinne on „4“, kui õpilane 1) loeb teksti ladusalt, kuid teeb üksikuid vigu; unustab ilmekuse; oskab parandada oma lugemisviga; 2) saab aru teksti sisust, aga ülesannete täitmisel on ebatäpsusi või sisulisi puudujääke; 3) oskab määrata teksti liiki; 4) lahendab teksti põhjal antud ülesanded üldjoontes õigesti, kuid osaliselt jääb midagi tegemata või midagi on tehtud valesti; 5) oskab teksti liigendada, kuid pealkirjastamisel tuleb kohati aidata; 6) oskab leida sünonüüme ja neid tekstis kasutada; 7) oskab üldjuhul kasutada koolisõnastikke ja teisi teatmeteoseid.
Hinne on „3“, kui õpilane 1) loeb teadlikult, kuid esineb 3- 5 viga ja tempo on aeglane; 2) jutustamisel takerdub, jutustus on lünklik ja sõnavaravaene; 3) üksnes õpetaja abiga suudab sisust aru saada, ei oska teksti jaotada loogilisteks osadeks ega neid pealkirjastada (2. – 4. klass); 4) kui ei mäleta luuletuse teksti kindlalt	Hinne on „3“, kui õpilane 1) loeb teksti konarlikult, vigadega, ilmetult; 2) saab üldjoontes aru teksti sisust ja peamõttest; 3) oskab määrata teksti liiki õpetaja või kaasõpilase abil; 4) lahendab teksti põhjal antud ülesanded, kuid teeb vigu; 5) oskab teksti liigendada ja saadud lõike pealkirjastada õpetaja või kaasõpilaste abil;

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

peast; 5) ei ole klassivälise lugemise osas suutnud läbi lugeda kõiki kohustuslikke raamatuid; 6) suudab täita antud klassile esitatud nõudeid ainult individuaalse abistamisega.	6) oskab leida sünonüüme; 7) oskab õpetaja juhendamisel kasutada koolisõnastikke ja teisi teatmeteoseid.
Hinne on „2“, kui õpilane, 1) teeb lugemisel 6 või enam viga; 2) ei saa aru loetust ega suuda vastata küsimustele; 3) jutustamisel ei suuda edasi anda pala sisu; 4) ei tea luuletuse teksti peast; 5) klassivälise lugemise osas ei ole suutnud läbi lugeda ühtegi kohustuslikku raamatut.	Hinne on "2", kui õpilane 1) loeb aeglaselt, vigadega, katkendlikult, ilmetult; hääldus on halb; 2) eelistab endamisi lugemisele häälega lugemist; 3) saab halvasti tekstist aru; 4) tekstil põhinevate ülesannete lahendamisel on rohkesti eksimusi ja suuri puudu-jääke.
Hinne on „1“, kui õpilane ei oska üldse vigadeta lugeda.	Hinne on „1“, kui õpilane 1) loeb suurte raskustega, veerides; 2) ei saa loetust aru endamisi ega häälega lugedes; 3) ei suuda täita tekstil põhinevaid ülesandeid.

Suulise väljendusoskuse hindamine

1) I ja II kooliastme üldised kriteeriumid suulise esituse hindamisel on:

- 1) eneseväljendamine igapäevastes suhtlusolukordades: palumine, küsimine, keeldumine, selgitamine, vabandamine, tänamine jms;
- 2) vestlemine erisuguste kaasvestlejatega suhtlussituatsiooni arvestades info edastamine selgelt ja ühemõtteliselt;
- 3) kuulamisel eakohastes tekstides sisalduva info mõistmine;
- 4) kaasvestleja(te) kuulamine, arvamusega nõustumise ja mittenoustumise väljendamine, vastuväidete esitamine;
- 5) oma arvamuse argumenteerimine;
- 6) jutustamine sündmusest, loetust ja kuulatust, pildi ja pildiseeria järgi, etteantud teemal;
- 7) oma arvamuse avaldamine teksti (nähtud filmi jms) kohta;
- 8) oma suhtumise väljendamine nähtuste, inimeste, tegevuste kohta, nende iseloomustamine;
- 9) eneseväljendamine dramatiseeringus, rollimängus;
- 10) päheõpitud luuletuse mõtestatud esitamine;
- 11) suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (parasiitkeelendite vältimine, sõnavalik, mõtte lõpuleviimine).

Suulise väljendusoskuse hindamise kriteeriumid :

I kooliaste	II kooliaste
Hinne on „5“, kui õpilane 1) annab õigeid ja täielikke vastuseid kõigi esitatud küsimuste kohta; 2) oskab tuua näiteid; 3) tunneb antud tekstis ära õpitud keelelise nähtuse; 4) oskab seletada sõnade õigekirja ja kirjavahemärkide kasutamist; 5) kõnes ei esine vigu.	Hinne on „5“, kui õpilane 1) avaldab heas sõnastuses oma arvamust; 2) oma mõtete väljendamisel oskab toetuda eelnevalt kuuldule/loetule; 3) oskab põhjendada oma arvamusi; 4) annab loogiliselt edasi kuulatu ja loetu sisu; 5) jutustab ladiusalt, kasutades mitmekesisist sõnavara; 6) arvestab suhtlusolukorda ja adressaati; 7) väljendub keeleliselt korrektselt ja selgelt.

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

Hinne on „4“, kui õpilane 1) vastus vastab põhiliselt samadele nõuetele mis hinde „5“ puhul, kuid esineb 1-2 viga reeglite sõnastamises (parandab need kergesti) või näidetes; 2) kõnes esineb vigu.	Hinne on „4“, kui õpilane 1) avaldab oma arvamust, kuid põhjendamisel vajab abi; 2) annab edasi kuulatu ja loetu sisu üldjoontes; 3) jutustamisel esineb ebatäpsusi, sõnavalik ühekülgne; 4) arvestab vähe suhtlusolukorda ja adressaati; 5) väljendub ladusalt, kuid keeleliselt ebatäpselt.
Hinne on „3“, kui õpilane 1) sõnastab reegli õpetaja juhtivate küsimuste abil või parandab esinevad vead õpetaja abiga; 2) on raskustes näidete toomisega; 3) ei vasta õiges järjestuses või kõnes esineb vigu.	Hinne on „3“, kui õpilane 1) avaldab oma arvamust, kuid ei oska seda põhjendada; 2) annab kuulatu ja loetu sisu edasi ebatäpselt; 3) jutustab küsimuste toel, kuid sõnavalik on ühekülgne; 4) ei arvesta suhtlusolukorda ja adressaati; 5) väljendub konarlikult, teeb palju keelevigu.
Hinne on „2“, kui õpilane 1) ei ole omandanud põhilist osa õpitud materjalist; 2) vastuses on jämedaid vigu, ei suuda neid parandada isegi õpetaja abiga.	Hinne on „2“, kui õpilane 1) ei suuda väljendada oma arvamust või tal puudub see; 2) saab kuulatust või loetust halvasti aru; 3) suudab loetud või kuulatud teksti põhjal vastata üksikutele põhiküsimustele; 4) väljendub konarlikult, vigaselt, katkendlikult, öeldu jääb arusaamatuks.
Hinne on „1“, kui õpilane ei ole omandanud õppekavakohast materjali.	Hinne on „1“, kui õpilane 1) ei saa aru kuulatavast; 2) ei suuda edasi anda kuulatud või loetud teksti sisu; 3) ei suuda end väljendada ega küsimustele vastata.

Kontrolltööde hindamine

- 1) Tavaliselt planeeritakse kontrolltöö mingi teema lõpetamiseks.
- 2) Kontrolltööde hindamise aluseks on punktide arv iga õigesti lahendatud ülesande eest. Õpetaja paneb hinde punktide kogusumma järgi, mis on reguleeritud kooli üldises hindamis-juhendis.
- 3) Tööde hindamisel parandatakse ära, kuid ei arvestata hindamisel vigu veel õppimata reeglite osas, ebareeglipäraselt kirjutatavates sõnades, kui neid ei ole tunnis spetsiaalselt läbi võetud.

Etteütluse hindamine

- 1) Etteütluste hindamisel ei loeta veaks:
  - ilmselt tähelepanematuses tingitud vigu, kui neid ei esine üle ühe;
  - õppimata keelereegleist tingitud õigekirja- ja interpunktsioonivigu;
  - lubatud paralleelvorme;
  - parandusi, kui õpilane on need teinud iseseisva keelelise analüüsi tulemusel.
- 2) Vea kordus samade sõnade eri vormides loetakse üheks veaks. Eksimused ühes sõnas mitme reegli vastu loetakse üheks veaks. Veaks loetakse ka valesti poolitatud sõna, kui poolitamist on juba õpitud. Interpunktsioonivead arvestatakse poole veana, kui töö ei ole spetsiaalselt interpunktsioonireeglite kohta.
- 3) Alates 1. klassi II poolaastast tehakse harjutavaid etteütlusi.

Etteütluse hindamise kriteeriumid:

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

I kooliaste	II kooliaste
1. klass 15 – 20 sõna 2. klass 20 – 30 sõna 3. klass 30 – 40 sõna	20 – 35 ortogrammi 4. klass 40 – 60 sõna 5. klass 60 – 80 sõna 6. klass 80 – 100 sõna
Hinne on „5“ , kui töö on veatu või selles on 1 ortograafiaviga.	Hinne on „5“ , kui töö on veatu või selles on 1 ortograafiaviga.
Hinne on „4“ , kui töös on 1 – 3 ortograafiaviga.	Hinne on „4“ , kui töös on 2-4 ortograafiaviga.
Hinne on „3“ , kui töös on 4 – 6 ortograafiaviga.	Hinne on „3“ , kui töös on 5-7 ortograafiaviga.
Hinne on „2“ , kui töös on 7 – 9 ortograafiaviga.	Hinne on „2“ , kui töös on 8-10 ortograafiaviga.
Hinne on „1“ , kui töös on üle 9 vea.	Hinne on „1“ , kui töös on üle 10 ortograafiavea.

Kirjandite ja teiste loovtööde hindamine

- 1) Kirjandit hinnates tuleb arvestada järgmisi komponente: teemale vastavust, terviklikkust, sisukust (oma mõtete originaalne esitamine, sisu täpsus, üksikasjalisus), loogilisust, ladusust, sõnavara rikkust, lauseehitust, ortograafiat.
- 2) Hindamisel tuleb arvestada kirjandi mahtu. Ulatuslikuma sisult õnnestunud kirjandi puhul tuleb vigade arvestamisel teha mööndusi õpilase kasuks.
- 3) 1. ja 2. klassis kontrollitakse:
  - ümberjutustusega teksti õige ümberjutustamise, lause koostamise ja vajalike kirjavahemärkide kasutamise oskust;
  - kirjandiga õpilase loomingulisi võimeid, tema mõtte kirjaliku väljendamise oskust (kirjandi hindamisel arvestab õpetaja esmajoones kirjandi sisu).
- 4) 3. klassi ja II kooliastme kirjandite hindamisel arvestab õpetaja:
  - teemakohasust ja teema avatust (oskus kasutada teadmisi, tuua näiteid, teha järeldusi);
  - kompositsioon ja liigendust;
  - sõnavara, lausestust, stiili (põhjendamata sõnakordused, õige sõnakasutus, lausestuse mitmekülgsus, lausete terviklikkus, lausete grammatiliselt õige seostamine, sobiva stiili kasutamine);
  - õigekeelsust (häälikuortograafia, algustäheortograafia, kokku- ja lahkukirjutamine, poolitamine, vormikasutus, interpunktsioon).
- 5) Hinnat võib tõsta kirjandi omanäolisus ja huvitavate faktide kasutamine. Hinnat ei alandata tõekspidamiste pärast, kui need on loogiliselt põhjendatud.
- 6) Tavaliselt hinnatakse kirjandi sisu ja ortograafiat ühise hindegaga. Kui töö sisulise ja ortograafilise külje vahel on aga olulisi vasturääkivusi, pannakse hinded nii sisu kui ka keele eest.

Kirjandi hindamise kriteeriumid:

I kooliaste	II kooliaste
Hinne on „5“ , kui ümberjutustus või kirjand: 1) vastab täielikult teemale (tekstile); 2) ei sisalda üle 1 sisulise vea (eksitakse tegevuste järgnevuses, muudetakse fakte, nimesid jne), 1 stiilivea, 1 ortograafiavea.	(pikkuseks on vähemalt 200 sõna) Hinne on „5“ , kui 1) tekst vastab teemale; 2) tekst on üldistusjärguline ja isikupärane; 3) mõtted on esitatud selgelt ja veenvalt; 4) on 0-2 õigekirjaviga; 5) sõnavara on ulatuslik; 6) lausestus on mitmekülgne;

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

	7) tekstis on 0-1 stiiliviga; 8) tekst on liigendatud tervik; 9) ülesehitus on loogiline ja sidus.
Hinne on „4“, kui ümberjutustus või kirjand: 1) vastab põhiliselt teemale (tekstile); 2) ei sisalda üle 2 sisulise vea, 2 stiilivea ega 2 - 3 ortograafiavea.	Hinne on „4“, kui 1) tekst vastab teemale; 2) tekst on üldistusjäoline; 3) mõtted on esitatud selgelt; 4) on 3 - 4 õigekirjaviga; 5) sõnavara ja lausestus on kohati ühekülgsed; 6) tekstis on 2 - 3 stiiliviga; 7) tekst on tervik; 8) teksti ülesehitus on loogiline, kuid lõigu piiridel esineb liigendusvigu.
Hinne on „3“, kui ümberjutustus või kirjand: 1) ei peegelda täiesti ega täpselt teemat (sisu üldjoontes teema-kohane); 2) sisaldab 3 – 4 sisulist viga; 3 – 4 stiiliviga või 4 – 6 ortograafiaviga.	Hinne on „3“, kui 1) tekst vastab teemale, kuid on üldsõnaline; 2) mõtted on esitatud arusaadavalt; 3) õigekirjavigu on 5 – 7; 4) sõnavara on ühekülgne; 5) esineb lausestusraskusi; 6) tekstis on 4 – 5 stiiliviga; 7) teksti ülesehituses on vastuolud; 8) teksti osades esineb liigendusvigu.
Hinne on „2“, kui ümberjutustus või kirjand: 1) ei vasta teemale (tekstile); 2) sisaldab kuni 7 ortograafiaviga (kirjandi eest puudulikku hinnet ei panda ja töö jäetakse hindamata, kuid vead siiski parandatakse).	Hinne on „2“, kui 1) tekst vastab üldjoontes teemale; 2) mõtted on kohati seotud ja ebaselged; 3) õigekirjavigu 8 – 10; 4) sõnavara ja lausestus on algelised; 5) tekstis on 5 – 6 stiiliviga; 6) teksti ülesehituses on vastuolud; 7) mõni tekstiosa puudub.
Hinne on „1“, kui töös on üle 9 ortograafiavea.	Hinne on „1“, kui: 1) tekst vastab üldjoontes teemale; 2) tekst on raskesti mõistetav; 3) õigekirjavigu on üle 10; 4) sõnavara on kohati sobimatu; 5) lausestus on algeline; 6) tekstis on rohkem kui 6 stiiliviga; 7) tekst on vormitu; 8) ülesehitus ebaloogiline.

1.9.2. Kirjutusraskusega õpilase kirjalike tööde hindamisest

1. Kirjutusraskusega õpilane on õpilane, kes saab regulaarselt logopeedilist abi ja/või õpilane, kellega õpetaja töötab individuaalselt logopeedi nõuannete järgi.

2. Logopeedilisel abil olevate õpilaste kirjalikke töid hinnatakse diferentseeritult.

Kirjalike tööde diferentseeritud hindamisel arvestatakse kirjalikule kirjutusraskusele omaseid spetsiifilisi vigu vealiikide järgi. Ühte liiki vead loetakse üheks veaks.

3. Diferentseeritud hindamise kolm etappi:

I etapp - logopeedilise abi algul loetakse kõik vältvead üheks veaks;

II etapp - üheks veaks loetakse eksimused häälikurühma ulatuses, st analüüsitakse eraldi:

- täishääliku (nt kuri pro kuuri) ning

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- kaashääliku (nt kala pro kalla, kapi pro kappi) märkimise vigu.

Diferentseeritud hindamise II etapil märgitakse õpilase kirjalike tööde hindamisel vältevigade eest maksimaalselt 2 viga.

4. Diferentseeritud hindamisel tehakse õpilase kirjalikele töödele märke “hinnatud diferentseeritult”.

5. Logopeedilise abi põhjusega katkestanud õpilased diferentseeritud hindamisele ei kuulu.

6. Klassi- ja lõputunnistusele märgitakse hinne täiendavate kommentaarideta.

1.10. Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) arvutiklassis, kooli raamatukogus ning väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sealhulgas veebisõnaraamatuid.

2. Ainekavad

2.1. Eesti keel

2.1.1 Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- 4) arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, arendab oma tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
- 7) arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust;
- 8) harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks kasutama sõna- ja käsiraamatuid ning veebiallikaid;
- 9) suhtub tolerantselt eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

2.1.2. Õppeaine kirjeldus

1.–4. klassis on eesti keel integreeritud õppeaine, mis taotleb nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmäärke. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, kuid jäävad tugevasti lõimituks, arendades eri liiki tekstide kaudu üht- ja sedasama – sihipärase lugemise ja kirjutamise oskust.

I kooliastmes on kolm õppevaldkonda: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

---

teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskus õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

II kooliastmes on neli õppevaldkonda: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstilooime ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning interneti keskkonnas kahe- või mitmepoolselt toimida, tekste kokku võtta ja vahendada ning saavutada häid tulemusi rühma- ja paaristöös.

Teksti vastuvõtu õpetuse kaudu kujuneb teadlik suhe pikemate suuliste ja kirjalike tekstidega: kujundatakse oskust tekste valida ning leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustades kuulamise ja lugemise strateegiaid, võimet teksti järjest sügavamini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstilooime õpetusega kujundatakse mitmekülgselt ja eesmärgistatud eneseväljenduse oskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehooldete õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest; eesti nüüdiskirjakeele teadlikku kasutamist, aga ka arusaamist keele arengust ja muutumisest. Valdkond annab aluse edenemisele teistes, eespool nimetatud õppevaldkondades, annab teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkusest ning kirjavara mitmekülgsusest.

Õppevaldkondade lõimimise tulemusel areneb eakohaselt õpilase mõtlemisvõime, suhtlusoskus, enesetunnetus ja identiteet. Ta on võimeline eetilisel, olusid ja partnerit arvestades suhtlema; kuulamis- ja lugemismaterjali oma eesmärkidel kriitikameelega valima ning analüüsima; tekstide toel teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Eesti keel kui õppeaine annab õpilasele võimaluse pidevalt ja mitmekülgselt suhelda, lugeda ja kirjutada, arendada oma loomevõimet ning tekitab huvi nüansirikka ja tõhusa suhtluse, mitut liiki ja laadi tekstide ning keele vastu.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärgi ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutustasemega õppida;
- 5) kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- 7) kasutatakse mitmekesisist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistöe koostamine, projektõpe.

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust;
- 2) tekstide vastuvõttu;
- 3) tekstiloomet;
- 4) tekstide õigekeelsust.

2.1.3. Õppesisu ja -tegevus

1. Suuline keelekasutus

Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine.

Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.

Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. Kaaslaste ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

Kuuldud jutu (muinasjutu, lühijutu lapse elust jms) ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ning nende ütlustele.

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Selge häälduse jälgimine teksti esitades.

Sobivate kõnetuste (palumise, küsimise, keeldumise, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine.

Sõnavara arendamine: sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine; lähedase ja vastandtäheandusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.

Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmikas (mõtestatud) peast esitamine.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid,

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

---

intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse).
Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.

Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.

Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.

Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.

Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt.

Tekstiliiikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.

Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, tööjuhend, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediatekst.

Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsiooni edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.

Väärtused ja kõlblus: ausus, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis, rikkus ja vaesus, käitumine ja selle tagajärg jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, üksteisest hoolimine ja teiste aitamine, sõbrad ja sõpruse hoidmine, sallivus.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: kodukoha elu ja pärimused, kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, võlumaailm.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: loodus minu ümber, loomalood.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu kodumaa, tavad ja pühad.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: arvuti ja teler kui silmaringi avardaja.

Kirjutamine

Kirja eelharjutused. Joonistähete kirjutamine. Väikeste ja suurte kirjatahete õppimine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus.

Sõna ja lause ladumine ning kirjutamine. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pilditaiendusega (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik, tähestiku järjekord.

Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas. i ja j-i õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); h sõna alguses; sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses; k, p, t s-i ja h kõrval. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ning da-vormi õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetelus. Koma et, sest, aga, kuid, siis, kui puhul. Sidesõnad, mis ei nõua koma.

Sõnavara. Lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

2.1.4. Õpitulemused klassiti

1. klassi õpitulemused

Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)

- eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi;
- toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi;
- kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulnud lause, jutu sisu;
- teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid;
- väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab;
- jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust;
- koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu,
- esitab luuletust peast;

Lugemine

- tunneb häälik-tähestist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;
- mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu;
- vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;
- mõtleb jutule alguse või lõpu;
- on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...);

Kirjutamine

- kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse;
- kirjutab tahvlilt ära;

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;
- koostab näidise järgi kutse;
- eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset;
- kirjutab omasõnade algusesse *k, p, t*;
- kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid;
- teab, et lause lõpeb punktiga;
- teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;
- kirjutab õigesti oma nime.

2. klassi õpitulemused

Suuline keelekasutus

- eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi;
- kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil;
- koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil;
- kasutab kõnes terviklauseid;
- teab ja leiab vastandtähdendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu;
- väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust;
- annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu;
- koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu;
- vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel;
- esitab luuletust peast;

Lugemine

- loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu;
- mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;
- vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele;
- leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;
- tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;
- kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi;
- on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.

Kirjutamine

- kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid;
- kirjutab tahvlilt või õpikust ära;
- täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga;
- koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate;
- kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil;
- eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;
- kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse;
- märgib kirjas õigesti täishäälikuid;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku;
- alustab lauset suure algustähga ja lõpetab punkti või küsimärgiga;

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes;
- kirjutab õigesti sõnade lõppu
-d (mida teed?), -te (mida teete?),
-sse (kellesse? millesse?),
-ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?);
- kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena).

3. klassi õpitulemused

Suuline keelekasutus

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
- jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu;
- leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu;
- esitab luuletust peast.

Lugemine

- loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- on lugenud läbi vähemalt neli
- eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Kirjutamine

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrekselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;
- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;
- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
- koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a. ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

II kooliaste

Õppesisu ja -tegevus

Suuline ja kirjalik suhtlus

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis.

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Suuline arvamused avaldamine ja vestlus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus. Väite põhjendamine.

Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon.

Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.

Teksti vastuvõtt

Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutus). Kuuldu konspekterimine.

Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Raadio- ja teleasaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.

Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjanek ning seoste esiletoomine.

Kirjandustekstid (4. klassis): kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud. Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht ja aeg ning tegelased. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Luuletuse mõtestatud lugemine (meeleolu, laad).

Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades järgmisi teemavaldkondi.

Tekstiloome

Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine.

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.

Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest ning selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.

Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.

Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.

Raamatust kokkuvõtte ning lugemissoovituse kirjutamine; luuletuse kirjutamine (4. klassis).

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.

Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d s*-i kõrval. *h* õigekiri. *i* ja *j*-i õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). *gi*- ja *ki*-liite õigekiri. Õpetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. *f*-i ja *š* õigekiri.

Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui ka veebivariandist).

Sõnavaraõpetus

Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid. Antonüümid. Mitmetähenduslike, lähedase ja vastandliku tähendusega sõnade kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus ja õigekiri

Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.

Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. lik- ja ne-liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad).

Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.

Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus ja õigekiri

Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.

Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning kasutamine.

Liitlause. Lihtlause sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.

Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.

Muud õigekirjateemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed; ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.

II kooliastme õpitulemused

4. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- annab lühidalt edasi kuuldu sisu;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes;
- esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
- kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid;
- esitab peast luuletuse või rolliteksti

Teksti vastuvõtt

- loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi;

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- leiab teksti peamõtte;
- kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;
- leiab tekstist vajalikku infot;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.

Tekstiloome

- jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- teeb oma tekstiga tööd.

Õigekeelsus ja keelehoole

- märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
- märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- pöörab tegusõnu olevikus;
- moodustab ainsust ja mitmuse, olevikku ja minevikku;
- poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
- kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;
- kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
- tunneb ära liitsõna;
- leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga.
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

5. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- valib juhendamise toel suhtluskanali;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid.

Teksti vastuvõtt

- loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;
- valib juhendamise toel oma lugemisvara;

Tekstiloome

- jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);

Õigekeelsus ja keelehoole

- tunneb eesti keele häälikusüsteemi,
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

6. klassi õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet ning anda hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- 4) oskab luua õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 5) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- 6) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 7) oskab kasutada ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

Suuline ja kirjalik suhtlus

- 1) valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust;
- 2) võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.
- 3) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;

Teksti vastuvõtt

- 1) tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi;
- 2) võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte;
- 3) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel.

Tekstiloome

- 1) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist;
- 2) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- 3) tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe;
- 4) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme;
- 5) avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- 6) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

- 1) tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- 2) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- 3) leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja;
- 4) tunneb ära õpitud tekstiliigi;
- 5) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

Hindamine

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

Hindamise eesmärgiks on õpilaste arengu ja õppimise tulemuslikkuse kohta tagasiside ehk informatsiooni saamine, et vastavalt sellele planeerida edasine õpetustegevus. Hindamine peab olema võimalikult õpilasekeskne ja/või õpilasest lähtuv ning seda tuleb mõista kui järjepidevat ja loomulikku õppeprotsessi kuuluvat tegevust.

Hindamine peab rõhutama õpilase tugevusi: mida ta teab, mida ta teha oskab ja kuidas ta õppijana areneb. Hindamiseks tuleks kaasata (vähemalt aeg-ajalt või teatud perioodil) kõik protsessis osalejad ja selle tulemuslikkusest huvitatud osapooled: õpetaja, õpilane ise ja vanemad. Olgu veel kord öeldud: hinnatakse selleks, et õppimise tulemuslikkusest ja õpilase arengust informatsiooni saada, et seda arvestades edasist õpet kavandada ja tõhustada.

Ainekavas on rõhutatud keele kui suhtlemisvahendi valdamise olulisust. Keeleline areng ja osaoskuste omandamine on pikaajaline pidev protsess, mille juhtimine ja tõhustamine eeldab õpilaste õppetegevuse ja õpitulemuste süstemaatilist vaatlust ja tagasisidestamist tegelikes lugemise, kirjutamise, kuulamise ja rääkimise ehk siis keelelise suhtlemise olukordades. Vormi, kuidas vaatlemise ja jälgimise tulemused kirja panna, valib õpetaja ise või koostatakse see koostöös teiste sama astme õpetajate või kogu koolikollektiiviga.

Mida hiljem hakatakse õpilaste keelekasutusoskusi numbriliselt hindama, seda parem. Kindlasti ei tohiks hinnata ei numbrit ega sellega võrdsustatud sümboliga 1. klassi õpilase keelekasutusoskust eraldi osaoskustena. Jälgima peab kõigi keelelise suhtluse osaoskuste (kuulamine, rääkimine, lugemine, kirjutamine) arengut, aga üldhinnang (või hinne tunnistusel) peab väljendama keelekasutusoskuse taset või olukorda tervikuna. Järgnevalt mõned üldised aspektid keelelise suhtlemise osaoskuste arengu jälgimiseks.

Suulise keelekasutuse hindamine

Kuulamisoskusele hinnangu andmine

Kuulamisoskuse sihikindla, teadliku ja süstemaatilise arendamise vajadust kiputakse alahindama, arvates, et kõik tavakoolis õppijad kuulevad ju nagunii. Tegelikult on kuulamisoskus üks olulisemaid oskusi teiste keelelise suhtluse osaoskuste omandamisel (ja mitte ainult) ning eriliselt oluline õigekirjutuse seisukohast. Seega tuleb kuulamisoskust arendada sama suure tähelepanuga kui teisi oskusi ning jälgida ja hinnata (anda tagasisidet) kuulamisoskuse arengut sama süsteemselt kui teiste osaoskuste arengut.

Hoolikas õpetaja leiab mitmeid võimalusi kuulamise määra/ulatuse jälgimiseks erinevate tegevuste käigus, nagu näiteks mingi töö kavandamine, ettekannete esitamine, häälega ettelugemine, teadete edastamine jne. Õpetaja saab anda hinnangu õpilaste kuulamisoskusele, kui jälgib neid erinevates õppe- ja koostööolukordades, et leida vastuseid mitmele küsimusele. Kas õpilane suudab järgida juhendeid? Kas ta leiab kuulatava loo peamõtte, toetavad detailid ja/või sündmuste järjekorra? Kas ta teeb vahet fantaasial ja reaalsusel, arvamusel ja faktil, väitel ja küsimusel? Kas ta kuulab tähelepanelikult ja sekkumata? Kas ta avaldab oma arvamust kuulatava kohta? Kas ta kuulab midagi oma lõbuks ja selleks, et nautida (muusikat, etteloetavat juttu, luuletust jne)? Eelnevalt kirjutatu kinnitab ühtlasi, et kuulamisoskust tuleb ja saab järjepidevalt arendada ka kõikide teiste ainete ja teemadega seonduvalt.

Järgnevalt veel kasulikke küsimusi/aspekte kuulamisoskusele hinnangu andmiseks. Õpetaja võib endale teha näiteks tabeli vastavate küsimustega/aspektidega ning märkida teatud perioodi jooksul teatud konkreetse(te) õpilas(t)e kohta, kui sageli mingit aspekti võib tähele panna (nt alati, mõnikord, mitte kunagi).

Füüsiline seisund

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- Kas tal on laual ainult vajalikud asjad?
- Kas tal on ebavajalikud asjad käest ära pandud?
- Kas ta jälgib rääkija miimikat ja žeste?
- Kas ta laseb teistel rahulikult kuulata?

Suhtumine

- Kas ta on uudishimulik?
- Kas ta suudab segajat eirata?
- Kas ta kuulab avatud meelel?
- Kas ta kuulab lõpuni, enne kui otsustab?
- Kas ta on pühendunud kuulaja?

Sisu jälgimine

- Kas ta saab aru kuulamisülesande eesmärgist?
- Kas ta saab aru, kui suurt keskendumist kuulatav materjal nõuab?
- Kas ta kuulab kõigepealt olulist ja siis detaile?
- Kas ta teeb kuulamise ajal märkmeid?
- Kas ta küsib vajadusel asjakohaseid küsimusi, et kuulatavast paremini aru saada?

Kõnelemisoskuse hindamine

Kõnelemisoskuse arengule hinnangu andmiseks tuleb õpilaste suulise suhtluse jälgimisel pöörata tähelepanu keelesüsteemi valdamisele, s.o lausestusele, fonoloogiale ja sõnavarale. Samavõrra oluline on jälgida ka õpilaste pragmaatika arengut ehk nende teadlikkust erinevatest kontekstidest, milles keelt kasutatakse: kas ja kuidas õpilased teavad ja tajuvad, et keele kasutamine peaks olema erinev sõltuvalt suhtlusolukorrast ja/või suhtluspartnerist. Näiteks rääkides samal eesmärgil telefonitsi emaga, sõbraga, õpetajaga või ametiasutusega võib keelekasutus olla (või lausa peabki olema) oluliselt erinev.

Niisiis tuleb jälgida õpilaste suulist keelekasutust erinevates sotsiaalsetes olukordades ja erinevate suhtluseesmärkide puhul: mängus, õppetegevuses ja erineva stsenaariumiga suulistes keelekasutusolukordades. Ja seda ka nii paaritöö, rühmatöö, frontaalse töö kui ka õpetajaga omavahel suhtlemise olukorras. Järgnevalt mõned küsimused, mida õpetaja võiks õpilaste keelekasutuse jälgimiseks meeles pidada.

- Kas õpilane räägib selgelt, kasutab oma mõtete väljendamisel lauseid ja sõnavara, mis on asjakohased ja sobivad konkreetsele suhtlusolukorrale?
- Kas õpilane on võimeline oma mõtet asja- ja eakohaselt ümber sõnastama, kui tema mõttest aru ei saada? Või loodab ta selles osas kellegi teise abile?
- Kas õpilane saab teistest tavaliselt aru või tundub ta sageli segaduses olevat? Kas ta arvestab teiste tunnete ja ideedega? Kui tundub, et õpilane ei saa teistest aru, siis kas ta ikka tegelikult kuulab või näib teiste rääkimine teda pigem segavat?
- Kas õpilane osaleb rühmatöös vabalt? Kas ta pöörab teiste ütlustele tähelepanu? Kas ta järgib rühmatöös kokkulepituid reegleid?
- Kas õpilane kasutab lugemise ja erinevate keelekasutusolukordade ajal omandatud uusi keelestruktuure ja sõnavara?

Lugemise hindamine

Lugemise puhul on tähtis, et õpilane saaks võimalikult sageli positiivset tagasisidet ning hakkaks mõistma, et lugemine on paljude tegevuste – info otsimine, lauamängud, võistluste korraldamine – oluline osa. Alati, kui mingi tegevus kaasab lugemist, võib tunnustada õpilase tublidust tekstiga toimetulekul.

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

- Kui tegevuseks on antud kirjalik tööjuhend, saab õpilast hinnata selle eest, et ta on lugemisel tööjuhendist õigesti aru saanud ja vastavalt tegutsenud, st on osanud lugeda.
- Lugemise ilmekus ja kiirus on seotud suulise kõne omadustega, nii et õpilaselt, kes kõneleb üldse aeglasemalt ja monotoonselt, et saa nõuda elavat lugemist. Pigem tuleks tema puhul tõsta esile neid omadusi, mis just tema kõnet ilmestavad – selge hääldus, rahulik lugemine, oma vea märkamine.
- Vabalugemise hindamisel tuleks tunnustada õpilase suutlikkust valida endale jõukohane teos, osata seda teistele tutvustada ja oma lugemismuljet edasi anda. Lugemismulje vahendamiseks sobivad hästi mitmesugused loovtööd.

Kirjutamise hindamine

Kirjutamise hindamise põhiliseks eesmärgiks peaks olema informatsiooni saamine selle kohta, mida õpilane kirjutamisel juba teab ja oskab ning mida ta veel ei tea ega oska, et siis selle põhjal edasist õpet paremini ning otstarbekamalt korraldada. Saadud informatsioon annab ka õpilasele endale teada, milles ta on tugev ja mida tuleks veel harjutada. Heal hindamisel ei pruugi olla midagi ühist hinnetega, hea hindaja keskendub pigem sellele, mis on õigesti, kui sellele, mis on valesti.

Tekstide hindamine

Õpilaste tekstide hindamiseks on mitmeid võimalusi. Laias laastus võib eristada kaudset ja otset hindamist.

Kaudseks hindamiseks sobivad mitmesugused testid, etteütlus, kontrolltöö jms, mida on lihtne koostada, läbi viia ja vastavalt vigade/punktide arvule numbriga hinnata ja mis mõõdavad peamiselt kirjutamise transkriptsioonilisi oskusi. Sellised testid näitavad õpilaste teadmisi õigekirjast, grammatikast ja lausete struktuurist, ka sõnavara, aga mitte kirjutamise kui teksti loomise kompleksset oskust. Teisisõnu, kaudne hindamine mõõdab kirjutamise erinevate komponentide omandamist eraldatuna tekstist.

Otsene hindamine on suunatud kirjutamise tulemile ehk tekstile ja annab teavet selle kohta, mida teevad õpilased tekstiloomes hästi ning millistele raskustele tuleb klassis tähelepanu suunata. Kõige sagedamini kasutatakse kolme otsese hindamise liiki: peamiste iseloomulike joonte hindamine, holistiline ja analüütiline hindamine.

Otsese hindamise esimest liiki on otstarbekas kasutada siis, kui on vaja anda hinnang ühe heale kirjutisele iseloomuliku üldise aspekti kohta (nt teemakohasus, tekstiliigile vastavus) või kui on tegemist algajate kirjutajatega ja õpetajal on vaja anda tagasisidet, kas kirjutamise peamine eesmärk on täidetud.

Holistiline hindamine annab kirjutisele hinnangu üldmulje põhjal. See tähendab tavaliselt seda, et õpilane saab oma töö eest ühe hinde. Hinde jaoks on koostatud kirjeldus, milline see kirjutis peab olema ehk millistele kriteeriumitele peab ta selle hinde saamiseks vastama. Kõige kõrgem hinne tähendab, et kirjutis on väga kõrgekvaliteediline, ja madalam hinne, et kirjutis on natuke madalama kvaliteediga, mis ei anna aga kirjutajale mingitki informatsiooni, mis on tal hästi ja mida tuleb veel õppida. Ühe hindega hindamine on kasulik siis, kui on vaja anda õpilase kirjutamisoskusele üldine hinnang. Õppetöö planeerimiseks ja kirjutamisoskuse edendamiseks ei ole aga sellest palju abi ei õpetajal ega õpilasel.

Analüütiline hindamine arvestab, vastupidiselt holistilisele hindamisele, mitmeid efektiivsele kirjutamisele iseloomulikke tunnuseid või komponente. Kõigist kolmest nimetatud otsese hindamise liigist annab analüütiline hindamine kirjutaja kirjutamisoskuse ja kirjutise kvaliteedi kohta kõige rohkem informatsiooni. Analüütilise hindamise puhul tuuakse üldjuhul välja järgmised 7 tunnust või aspekti, mis on iseloomulikud efektiivsele kirjutamisele:

- 1) sisu,
- 2) struktuur,
- 3) sõnum,
- 4) sõnavara,
- 5) lausestus,
- 6) kokkulepped (sisaldab muuhulgas ka õigekirja, punktuatsiooni ja

- 7) grammatikat),
- 8) esitus (käekiri, paigutus, kujundus).

Hindamise süsteemina annab analüütiline hindamine õppe parendamise ja diferentseerimise ning õpilastele tagasiside andmise seisukohast kõige objektiivsemat informatsiooni, sest kõiki kirjutamise komponente hinnatakse eraldi. Näiteks väga hästi ülesehitatud ja struktureeritud kirjutis võib selle komponendi eest saada maksimumhinde, kuid samas keskmise hinde lausestusoskuse eest, kui laused on primitiivsed, kohati ebakorrektselt sõnastatud ja lausete mõte sageli segane. Alati ei pea hindama kõiki komponente. Mõnikord kasutatakse nelja, mõnikord kolme või viit komponenti, sõltuvalt vajadusest ja hindamise eesmärgist.

Tänapäeval on kirjutamise (ja lugemise) hindamisel üha suuremat tähelepanu saavutanud portfoolio ehk õpimapp, mis võimaldab hinnata kirjutamisoskuse arengut ja erinevaid komponente ning pakub samas õpilastele võimaluse enesehinnanguks, sest dokumenteerib nii kirjutamise protsessi kui ka tulemi.

Kirjatehnika hindamine

Kõige olulisem on suunata laps ise oma tööd analüüsima ja näidistega võrdlema. Mida väiksem laps, seda lõbusam on oma töö hindamise sidumine huvitava õppejutuga. Nii pööravad lapsed tähelepanu tähe kuju mõjutavatele teguritele ja probleemkohtadele ning on ka ise kirjutades hoolsamad.

Lapse tööd parandades pööratakse tähelepanu valedele tähekujudele ja seostele, õigekirjavigadele ning teksti kujunduslikele vigadele. Analüüsitakse ka istumisasendit, pliatsi või sullepea hoidu ning vihiku asetust. Peamiselt nendest komponentidest sõltub õpilase käekirja loetavus ja sujuvus.

I ja II kooliastmes annab õpetaja lapse tööle nii suulisi kui ka kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Kirjatehnika töid hinnatakse numbriliselt vastavalt koolis kehtestatud korrale.

2.2. Kirjandus

2.2.1. Kirjanduse õppe- ja kasvatusesmärgid

Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse;
- 2) väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub loometöösse lugupidamisega;
- 5) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- 6) laiendab silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) avaldab arvamust ja sõnastab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid;
- 9) loob seoseid ühiskonnas toimuva ning enda väärtuste, ootuste ja tulevikuplaanide vahel.

2.2.2. Kirjanduse õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, milles arendatakse õpilaste lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalset loomevõimet. Väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu kujundatakse õpilaste esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, rikastatakse tundemaailma ning aidatakse neil kujuneda isiksusena, leida oma identiteet ja luua ainuomane maailmapilt.

Põhikooli kirjandusõpetuses keskendutakse eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime arendamiseks kuuluvad kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning õpilaste omalooming eri liiki tekstidena.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peavad õpilased tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilaste enda seletust eeldatakse nende mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on minimaalne, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust.

Mitmekülgse tekstivaliku kaudu kujundatakse lugemis- ja analüüsikogemusi ning arendatakse lugejaoskusi. Lugemisvarasse haaratakse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast. Tähelepanu pööratakse ka folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Kultuuri järjepidevuse huvides sisaldab soovituslik terviklikult käsitletavate teoste valik ka rohkesti tüvitekste. Soovitusliku valiku põhjal saab koostada teoste loendi, lähtudes klassi õpistiilist ja -võimekusest. Lisaks on võimalik valida teemakohaseid tekste ja teoseid, sealhulgas paikkondliku päritoluga ja uudiskirjanduse hulgast. Tervikkäsitlemiseks mõeldud teostest käsitleb õpetaja igas klassis vähemalt nelja. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilaste eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Kirjandustundides tuleb funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tegelda ka teabetekstidega, mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuuriloolised tekstid avavad isiksust kujundavaid seiku, aitavad mõista teose kirjandus- ja ajaloolist tagapõhja ning kirjandusprotsessi, väärtustavad seda, mis on eesti kultuuris oluline, ja tekitavad huvi kultuuriloo vastu.

Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning -loomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus. Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloor, teater, film, kujutav kunst) ning toetab õppesisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja üldpädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotletakse, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaksid õpilased ennast käsitletavate teemadega.

2.2.3. Kirjanduse õppe- ja kasvatusesmärgid II kooliastmes (5. ja 6. klass)

6. klassi lõpetaja:

- 1) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõeks-pidamisining arendab lugejaoskusi;
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda;
- 3) oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid;
- 4) oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda;
- 5) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 6) oskab vajaliku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti.

2.2.4. Kirjanduse õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

Lugemine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) on lugenud läbi vähemalt kaheksa eakohast eri žanris väärtkirjandusteost;
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt;
- 3) väärtustab ilukirjanduse lugemist;
- 4) oskab tutvustada loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõnelda oma lugemiselamustest ja -kogemustest.

Õppesisu

Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.

Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade abil;
- 2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 3) jutustab piltteksti põhjal.

Õppesisu

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- 2) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnade või tekstinäitega;
- 3) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- 4) järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
- 5) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalnormidest, ning võrdleb ennast mõne tegelasega;
- 6) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- 7) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust;
- 8) otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse;
- 9) tunneb ära ja kasutab tekstides tuntumaid kõnekujundeid;
- 10) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- 11) mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes enda elamustele ja kogemustele;
- 12) seletab õpitud kõnekujundeid, rahvalaulu, muistendi ja muinasjutu olemust oma sõnadega.

Õppesisu

Teksti kui terviku mõistmine. Mälu- ehk faktiküsimuste ja loovküsimuste koostamine.

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena.

Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaadid, iseloomulikud detailid) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.

Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine.

Tegelasrühmad. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendusteed. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine. Mõisted: epiteet, võrdlus, vanasõna, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, algriim.

Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine. Valmi mõistukõnест arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelas kõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade olemus, nende tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.

Koomilise leidmine tekstist.

Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased ning tunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jm). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused.

Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused, teema ja idee, probleem, pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane.

Luuletuse vorm. Rahvalaulu olemus. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.

Teksti esitus ja omalooming

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjutab erineva pikkusega erižanrilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis;
- 2) esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotledes esituse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust.

Õppesisu

Esitamine. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Õige hingamine ning kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina). Rollimäng, rolliteksti esitamine.

Omalooming. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:

- 1) loomamuinasjutt, imemuinasjutt, tekke- või seletusmuistend, hiiu- või vägilasmuistend, seiklus või fantaasiajutt, mälestuslugu;
- 2) jutuke vanasõnade või kõnekäändude põhjal, algustähekordustega naljalugu, luuletus etteantud riimide põhjal või iseseisvalt samasisuline jutt luuletuse põhjal;
- 3) looduskirjeldus, loom- või kirjandusliku tegelase kirjeldus, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülg, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutus, loo sündmustiku edasiarendus, uus või jätkuv lõpp loole, tegelastevaheline dialoog, kiri mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale.

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus:

Esku-Kamari Kooli ainevaldkond: „Eesti keel ja kirjandus“

üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ja tunnete kirjeldamine.

Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Kirjandustekstide valik. II kooliastmes käsitletavat tekstid ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.

Väärtused ja kõlblus. Enesehinnang. Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ning teiste vajadused ja huvid. Arusaamine heast ja halvast. Õiglus ja ebaõiglus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistes. Minu hobid ja huvid. Minu tervis ja tulevik. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid. Kohustused ja vastutus. Üksiolek ja hirmud.

Kodus ja koolis. Perekond. Kodu turvalisus. Vägivald kodus. Armastus oma kodu ja koduste vastu. Suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega. Suhted õdede, vendade, teiste lähisugulastega. Poiste ja tüdrukute suhted. Sallivus teistsuguste inimeste suhtes. Abivajaja ning aitaja. Nohiklikkus ja tõrjutus. Piir oma ja võõra vahel. Piir lubatu ja lubamatu vahel.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus. Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale. Matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades. Kultuuride mitmekesisus. Erinevate rahvaste uskumused ja tavad. Käitumine erinevates kultuuriruumides. Külalislahkus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad.

Mängiv inimene. Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Teatri võlumaailm. Leidlik probleemide lahendamine. Iluelamused. Loominguline koostöö. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata riskid

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng. Minu osa looduse hoidmisel. Austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse. Hädasolija aitamine. Lemmikloomad ning vastutus nende eest. Aastaegade omanäolisus.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Minu juured. Seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel.

Traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse. Suhe keelesse. Kodupaiga keel. Suhted teiste rahvustega.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon. Avastamisrõõm ja õppimiskogemused. Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas. Internet kui ohuallikas. Käitumine suhtlusportaalides. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad

Soovituslik loend teoste terviklikuks käsitlemiseks.

Harri Jõgisalu „Veskiratta Madis“ või „Vennikese ja tema sõprade lood“, Andrus Kiviräha „Sirli, Siim ja saladused“, Aino Perviku „Arabella, mereröövli tütar“, Jaan Krossi „Mardileib“, Jaan Rannapi „Viimane valgesulg“, Eno Raua „Kalevipoeg“ või „Roostevaba mõök“, Erich Kästneri „Veel üks Lotte“, James Krüssi „Timm Thaler ehk müüdnud naer“, Astrid Lindgreni „Vennad Lõvisüdamed“ või „Röövlitütar Ronja“, Ferenc Molnári „Pal-tänava poisid“, Christine Nöstlingeri „Vahetuslaps“, Joanne Kathleen Rowlingi „Harry Potter ja tarkade kivi“, John Ronald Reuel Tolkieni „Kääbik“, Mark Twaini „Tom Sawyeri seiklused“, vähemalt üks uudisproosa-teos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu, vähemalt üks paikkondliku autori proosa- või luuleteos.

Rahvaluuletekstid.

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. „Kalevala“ lood. Looma- ja imemuinasjutud. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid:

Sissevaateid Friedrich Robert Faehlmanni, Harri Jõgisalu, Andrus Kiviräha, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi, Astrid Lindgreni ja Leelo Tungla ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.